

ГОД. XXIII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 13.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по је дан пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У СУБОТИЦИ.

„Subotičke Novine“, што излазе у Суботици на буњевачком језику, донеле су, у свом броју од 21. маја о. г. о раду нашег позоришта у Суботици овај извештај:

„Ево сутра ће се навршити равно пет недиља дана како се у нашој средини налазе наши велики народни учитељи, просвјититељи и забављачи, и још само један дан нас дили од дана растанка. Дође ора да се ићи мора. Дођоше нам само на пет недиља, па тих пет недиља, ево, прохујаше нам као пет корисно и пријатно проведених часова. Истина цеп нам је мало омршавио због њих, али тим више нам се душа и срце напојило те. оснажило љубављу, племенитошћу и вољом за живот, а ум обогатио. Свака добра школа кошта новаца, па тако, борме, и ова мора коштати, јер и позориште није ништа друго него школа — школа за велику, матору дицу, гди се и поучавају и забављају.

Јест, велим, један дан нас само још раставља од опраштања и растајања од наших петонедилних милих гостију, па сад прид опраштање морамо, хтили не хтили, дати и ричитија израза нашем схватању и суду о њихову диловању код нас у опће и посебице, њих појединих.

Сада тек када се већ морам да латим тога посла, јер сам обећао, управо јер сам се понудио уреднику овога нашега гласила, да ја напишем критику о раду нашега „Српског Народнoг Позоришног Друштва“ овде код нас у Суботици, велим, сада тек видим, да се лаћам замашна посла. Осићам се као онај човичуљак, који је ударио сикиру у големо дрво да га обори... Ал' сада, гди сам ту сам, из ове коже никуд, што сам сâм својом вољом узео на се, мо-

рам и извршити. Али још то морам унаприд рећи, да мене као Буњевца руководи чиста тварност (објективност), непристрасност без икаквога — и најмањег — обзира на ову или ону особу позоришног друштва, јер су ми сви од првога до последњег члана једнако мили.

Ово сам нашао за нужно да споменем, да се поједини чланови нашег свима нам драгог „Српског Народнoг Позоришног Друштва“ не би какогод нашли у чуду, па можда осићали запостављеним и уврићеним. Ја у овим редовима хоћу да дадем вирног, искреног израза нашега, буњевачкога, схваћања и суда о диловању позоришног друштва овде у Суботици, како у опће ццлого друштва, тако и појединих чланова, нештајући и неистражујући одкад је која особа члан друштва, какових је заслуга досада у друштву стекла и колики углед ужива иначе у оностраном Српству. Ја просто у име овдашње буњевачке интелигенције и пука износим, изјављујем и билижим онако, како је у истини на нас Буњевце цело позоришно друштво непосредан утисак учинило, или како су појединци тога друштва овда-онда у појединим својим улогама (изигравањима) утиске чинили. Зато, признајем, да ће мој суд за њих бити мало необичан, али свакојакo истинит, искрен, непристран...

Мистно мађарско новинарство пратило је живо рад српског позоришног друштва и доносило је увик сасвим тваран суд о томе раду, јер је и оно са чисто уметничког гледишта посматрало и осићивало тај рад. Зато ћемо ми на крају ове наше оцине у изводу донети и то, шта је који лист рекао о нашем позоришном друштву, те тиме као потврдити, запечатити оно, што смо и ми рекли.

(Свршиће се.)

О САРИ БЕРНХАРДОВОЈ.

(Свршетак.)

У томе Сара нема себи премца. Она игра смишљено и потпуно уметнички своју улогу, а само два три пута за једно вече, у згодним тренутцима и ситуацијама, допусти својим осећајима, да је занесу и тада се баца на крила свога генија, који је онда понесе у недогледне висине глумачке уметности и тада она игром својом задиви, потреса, занесе слушаоце.

А другачије не може то ни бити, јер би иначе уметници недостајало снаге, да цело вече изразом правих искрених осећаја игра улоге, као што су н. пр. „Федора“, „Фернанда“, и „Тоска“, „Госпођа с камељама“, итд.

Кад би Сара тако радила, морала би сваки час од силна напора малаксати, те тако не би могла улогу своју одиграти онако, како то захтева уметност.

Глумица мора бити, дакле рођена уметница; али узалуд јој сва даровитост, ако дар свој великим трудом не усаврши и ако не изобрази што више може дух свој, да би могла дубоко проникнути мисли и осећаје песникове.

Муком, трудом и науком Сара је то постигла, више можда него икоја друга глумица на свету!

Сара је велика уметница и у томе, што је кадра, да наведе писце, да пишу њој за љубав позоришна дела.

Она наручује та дела, као што наручује своја богата одела у Индији или у Јапану.

Она казује писцима своје жеље и на-

значи призоре, у којима би она била кадра да се истакне.

Тако је чувени писац француски Викторјен Сарду написао за њу: „Теодору“, „Клеопатру“, „Тоску“; Арман Силвестр и Евђен Моран: „Изејилу“, и многи други.

У таквим комадима, који су ли за њу писани бере Сара обично силне лаворике, и то баш у оним призорима, који су створени за то, да се она истакне.

У таквим призорима, где се страст у пламен разбуктава у њој, свака би друга глумица била досадна; ал' Сара уме својим магичним гласом претворити оно, што је неприродно, у природно, што се чини да је сувишно, у потребно.

Више пута човек не може да разуме, шта говори Сара; али њезино кликтање, оно брзо, испрекидано, неразумљиво артикуловање тужних гласова, тако нас узбуди и потресе нам живце, да је не можемо слушати, па се и нехотице дижемо са седишта свога, тражећи чиста ваздуха, да одахнемо душом, и тек се онда умири узбуркано море наших осећаја, кад се са свију страна заори бурно одобравање и пљесак, те видимо, да игра Сарина није збиља, него тек варукава глумачка уметност.

Није дакле никакво чудо, што је Французи кују у звезде и што Арман Силвестр о њој пева:

„Et nos morts immortels sortent de leurs
tombeaux,
Ton souffle ranimant une flamme en leur
cendre.“

И С Т И Ј А

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Задужбина цара Лазара“. Слика из српске прошлости у 5 чинова с песмама. По народној песми „Зидање Раванице“, написао у стиховима М. П. Шапчанин, Музика од Х. Дубека.)

Још кад се 12. јануара 1892. први пут у нас давао овај Милорадов драматисани еп могло се рећи, да ће се дуго одржати на нашој позорници, јер је предмет такав, који годи и српском срцу и српском оку и уву и српском

духу. За тренутак два однесе се данашњи Србин у славне дане прошлости своје и заборави ма и за кратко време на јадне дане садашњости. И ево већ четврти пут гледасмо и слушамо ми „Задужбину“ а даје се богме она и повуда, камо год доспе наша позоришна дружина. Кад би се то цифром или мером исказати могло, колико добива наш народ морално и национално таком једном представом, заиста би се морали откравити према нашем народном позоришту и они, који би највише могли и највише требали да не буду очуви и мађије према том мезимцу народном.

Представљање је било врло добро. „Господсвена“ царица Милица (С. Вујићка) па ретки старина Ружићев Југ Богдан, па Марковићев Раде и овај мах млађаност Влајкова (Стефановићка) и пустиништво Васиљевићево дигли су комад да је морао сваки тога вечера задовољан отићи из позоришта. Душановић је изгледао заиста као права српска плаха јуначина, само је у својој плаховитости опет јако брзо. И остали су сви пристали уз споменуте тако да је и у целини представа врло лепо испала. Песме су ишле лепо и складно а и сјајно је одело импозантности утиска знатно допринело.

Ј.

(„Јабука“, шаљива оперета из српског народног живота у три чина, написао Веља М. Миљковић, компоновао Х. Дубек. — „Јованчини сватови“, шаљива опера у једном чину, написали Карé и Барбијé, превео Никола Ј. Мариновић, сложио Виктор Масé.)

Нема ти ништа огавније од трула воћа! Па још кад га као dessert хоће да натуре! А Миљковић-Дубекова „Јабука“ доста је већ натрула. Здравно је месо на њој само још певање неразоривога Марковића и класичне алире Спасићева „господин-Коке“ и Душановићева „браца-Томе“. И то ће још канда одржати ту „Јабуку“ да не иструне са свим. Па сад је још и брица Мица дошао у Бакаловићеве поуздане руке, а за Криту је опет Даница Туцаковићева донела свеж и јасан глас те ће тако „Јабука“, ма да јој је болесна језгра и ма да је прилично натучена, још коју годину забављати непретензиван свет. Само нека остане сад таква каква је; нова јој сад меса више не треба. Иначе цаба и аратос, опет морати говорити о њој!

Да може човек бити и у годинах па опет вазда млад, једар и румен као чебаде у „цвету младости“, доказали су сад на други дан Духова по други пут Масé-ови „Јованчини сватови“. Нема година дана како се овде у нас јавили први пут са Султаном Цијуковом. Та је лепа Јованка од то доба прославила сватове и ван позорнице а на њено је место сад дошла друга Јованка, можда нешто мање лепа, али исто тако мила и милогласа. И та је Јованка победила не само на позорници свога Јована него и у гледалишту старо и младо, па чак и резонере, који су сумњали, да ће после Цијукове моћи одржати мегдан. Драга Стефановићка, та друга Јованка — сад је већ јасно — има веома красан глас, пева неусиљено, лако и разумно, изговара чисто, агира живо, креће се грацијозно и — но доста је, јер иначе може изгледати, да није довољно објективно, кад се о дебитанткињи одмах каже све само лепо и добро. Нека је међутим слободно рећи још толико, да ће се — „не варају ли сви знаци“ и буде ли млада певачица вредно радила — добити у њој оно, за чим већ одавна чезне и управа и публика. Певачица тих средстава, те интелигенције па најпосле и тог екстеријера потребна је нашем народном позоришту као кора хлеба. И тако: Живела Драга Стефановићка! — За Добриновићева је Јована довољно рећи, да је био овај од лане. Не може се рећи: бољи, јер је оно лане већ био суперлатив а елатив није у духу српскога језика.

Г.

СРПСКО НАРОДНО ПОВОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа.)

У суботу 30. маја (11. јуна) први пут: „Максим“. Шаљива игра у 3 чина, с певањем, написао Мита Калић, музика од Исидора Бајића. (Ову шаљиву игру наградила је „Матица Српска“ са 200 фор.)

У недељу 31. маја (12. јуна): „Милош Обилић“ или: „Бој на Косову“. Историјска трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Јован Суботић.

Издаје управа српског народног позоришта.

Недостаје страница!